

Slaviškos kilmės veiksmažodžiai su priesagomis -inti, -uoti, -yti, -#ti, -auti lietuvių kalbos sąraše: derivaciniai ir adaptaciniai hibridai*

Kudirka, Robertas

Slaviškos kilmės veiksmažodžiai su priesagomis -inti, -uoti, -yti, -#ti, -auti lietuvių kalbos sąraše: derivaciniai ir adaptaciniai hibridai*

Taikomoji kalbotyra, vol. 17, 2022

Vilniaus Universitetas, Lituania

Disponible en: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=694673892004>

DOI: <https://doi.org/10.15388/Taikalbot.2022.17.3>



Esta obra está bajo una Licencia Creative Commons Atribución 4.0 Internacional.

Slaviškos kilmės veiksmažodžiai su priesagomis -inti, -uoti, -yti, -ėti, -auti lietuvių kalbos žargone: derivaciniai ir adaptaciniai hibridai*

Hybrid verbs of Slavic origin with the suffixes -inti, -yti, -uoti, -ėti, -auti in Lithuanian slang: derivative and adaptive hybrids

Robertas Kudirka robertas.kudirka@knf.vu.lt
Vilniaus universiteto Kauno, Lithuania

 <https://orcid.org/0000-0002-1781-0478>

Taikomoji kalbotyra, vol. 17, 2022

Vilniaus Universitetas, Lithuania

Recepción: 15 Octubre 2022

DOI: <https://doi.org/10.15388/Taikalbot.2022.17.3>

Redalyc: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=694673892004>

Summary: Straipsnyje nagrinėjami 246 slaviškos kilmės lietuvių kalbos žargono hibridiniai veiksmažodžiai su priesagomis -inti, -uoti, -yti, -ėti, -auti. Atliktas tyrimas atskleidžia, kad skoliniai afiksine adaptacija yra priderinami prie kalbinės sistemos. Žargone pati dariausia hibridų priesaga yra -inti (190 hibridinių veiksmažodžių). Su šia priesaga iš lietuvių kalboje adaptuotų pamatinių žodžių sudaryta nemažai derivacinių hibridų (64), tokiais atvejais hibridiniai veiksmažodžiai yra priesagos -inti derivatai. Dvigubai daugiau su priesaga -inti yra adaptacinių hibridų (126), kurie morfologiškai adaptuojami pakeičiant kalbos donorės darybinę priesagą su kalbos recipientės priesaga -inti. Kitos priesagos nėra tokios darios: -uoti (21), -yti (12), -ėti (12), -auti (11), dažniausiai su jomis sudaromi derivaciniai hibridai jau iš žargone adaptuoto pamatinio vardažodžio.

Keywords: veiksmažodiniai skoliniai, morfolginė adaptacija, veiksmažodžių daryba, žargonas.

Abstract: The article analyses 246 hybrid verbs of Slavic origin with the suffixes -inti, -uoti, -yti, -ėti, -auti from *the Lithuanian slang and non-standard dictionary*. The study reveals that borrowings with affixal adaptation are always adapted to the linguistic system. The most popular suffix is -inti (190 hybrid verbs). There are some (64) derivative hybrids with this suffix, hybrids are formed from the adapted basic words, and therefore, in such cases hybrid verbs are derivations of the suffix -inti. There are twice as many adaptive hybrids (126), which are morphologically adapted by replacing the derivative suffix of the language donor with the suffix of the language recipient. Other suffixes are rare: -uoti (21), -yti (12), -ėti (12), -auti (11), with which derivative hybrids are usually formed from already adapted basic noun in slang.

Keywords: verbal borrowings, morphological adaptation, verbal derivation, slang.

1. Įvadas

Socialinis dialektas visada susijęs su tam tikru regionu, vyraujančiu tam tikroje teritorijoje kalbos statusu, ir su teritoriniais dialektais (Chambers, Trudgill 2004: 45–46). Dėl nuolatinių artimų lietuvių ir slavų kalbų kontaktų lietuvių kalboje atsirado nemažai slavybių (baltarusybių, lenkybių, rusybių). Dėl slavų kalbų artimumo ne visada aišku, iš kurios kalbos atėjo žodis, tad jis laikomas tiesiog slavybe. Nemažai nenorminės

slaviškos leksikos atsirado dėl Sovietų Sąjungos okupuotoje Lietuvoje (1944–1990 m.) vykdytos priverstinės dvikalbystės ir rusifikacijos.¹ Tik nedidelė dalis slavybių prigijo ir tapo bendrinės kalbos norma, kitos dažniausiai vartojamos tik neoficialiai buitinėje kalboje, prastakalbėje, žargone.

Skolinimas kalboje vyksta nuolat, ypač jis ryškus žargone, nes skolinimas leidžia atnaujinti žodyną, pakeisti žodžius raiškesniais dėl stilistinių sumetimų ir pan.: tokia žodyno kaita yra gana sudėtingas reiškiny, ypač kai greta stichiškos žargoninės kalbos vartojama norminama bendrinė kalba. Svetimas kalbinis vienetas, atsiradęs kitos kalbos kontekste, patiria asimiliaciją – jis vienaip ar kitaip transformuojamas pritaikant jį prie kalbinės sistemos. Leksemos integracija yra susijusi su tų dviejų kalbinių sistemų (jei yra kalbos tarpininkės – tai kelių) santykiais. Svetimžodžio, skolinio prisitaikymas prie kalbos gramatikos (ortografijos, fonologijos, morfologijos) gali būti kelių pakopų ir tipų – šie požymiai ypač ryškūs nenorminėje kalboje savo variantiškumu. Skolinių prisitaikymo lygį galima apibūdinti trimis pakopomis: nuline, daline ir visiška (plg. Filipović 1980: 2–5). Pagal adaptacijos² laipsnį skolinius galima skirstyti į: a) visiškai neadaptuotus, b) adaptuotus tik grafiškai ir fonetiškai, c) adaptuotus grafiškai, fonetiškai ir morfologiškai. Toks skolintos leksikos visapusiškas adaptavimas(is) yra universalija daugelyje kalbų (Sharp 2001: 30; Irwin 2011: 44–53; Sunde 2018: 85–88). Morfologinis skolinio integravimasis turi kelis potipius: (1) kaitybinės galūnės gavimas, (2) darybinės priesagos pridėjimas, (3) darybinės priesagos keitimas (kalbos donorės darybinė priesaga pakeičiama kalbos recipientės priesaga) (plg. Valeckienė 1967: 128; Wohlgemuth 2009: 56; Pakerys 2016: 264). Tiek vedinio su sava priesaga pasidarymas iš skolinio, tiek afiksinė adaptacija (perdirbimas pagal semantiškai artimus afiksinius darinius) yra jau įvykusios integracijos patvirtinimas (Urbutis 1999: 15; 2009: 137–138).

Lietuvių kalbos slavybės daugiausiai tirtos senųjų raštų leksikos kontekste (Palionis 1967; Lebedys 1977; Zinkevičius 1988) ar aptariamose darbuose, skirtuose senųjų lietuvių kalbos raštų konkretiems autoriams (Siaurukienė 1987; Voitkevič 2010; Kregždys 2014). Daug problemiška diskutuoti apie lenkybių ir baltarusybių santykį lietuvių kalboje, skirtingai nurodomus atskirų slavybių šaltinius (Palionis 1967; Laučiūtė 1977; Urbutis 1992; Skardžius 1998; Kregždys 2016). Slavybių dėsningumai tirti ir siauresniais aspektais: morfologinės integracijos (Valeckienė 1967: 108–128; Rudzinskas 2011: 41–51), semantinės adaptacijos (Adomavičiūtė 1979; 1982). Išsamumu ir nuoseklia metodologija išsiskiria nauji slavybių tyrimai (Smetonienė 2015; 2016). Taip pat reiktų pabrėžti, kad senosios raštijos ir teritorinių dialektų slavybės, standartinės rašomosios kalbos ir šnekamosios kalbos (ypač nenorminės) slavybės nėra vienodas tyrimo objektas: esmingai skiriasi pats inventorių ir funkciniai požymiai. Teritorinių dialektų tyrimuose išryškėja jau kitokia slavybių integracijos specifika (plg. Zinkevičius 1986; Kardelis 2003).

Šio straipsnio uždaviniai: 1) morfologiškai išnagrinėti lietuvių kalbos žargono hibridinius veiksmažodžius, kilusius iš slavų kalbų ar perskolintus iš slavų kalbų kaip tarpinius, 2) veiksmažodžius suklasifikuoti pagal priesagas. Tokiu būdu tyrime siekiama nustatyti sistemiską žargono hibridinių veiksmažodžių integravimosi morfologines ypatybes. Skoliniai visada įsikomponuoja į kalbos struktūrą, toks įsikomponavimas straipsnyje vadinamas integracija. Integraciją sudaro atskiros struktūrinės dalys: fonetinė adaptacija, morfologinė adaptacija ir pan. Daugiausiai dėmesio skiriama morfologinei slavybių integracijai – tirinama, kaip skoliniai morfologiškai įforminami pagal kalbos recipientės dėsnį, t. y. pridedant tai kalbai būdingus afiksus ar keičiant paveldėtą afiksą nauju, sudarant adaptacinius hibridus. Tyrime hibridiniai veiksmažodžiai skirstomi į dvi rūšis: darybiškai neskaidžius (adaptacinius hibridus) ir darybiškai skaidžius (derivacinius hibridus). Adaptacinių hibridų pamatiniai žodžiai yra slaviškos kilmės veiksmažodžiai, kurie yra adaptuojami su lietuviškomis priesagomis. Derivaciniai hibridai kalboje recipientėje jau turi adaptuotus pamatinius žodžius.³

Medžiaga (246 hibridinių veiksmažodžių) išrinkta iš Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodyno (Kudirka 2012) ir papildyto minėto žodyno el. duomenyno.⁴ Šio žodyno medžiaga rinkta iš dviejų šaltinių: iš (a) sakytinės kalbos ir iš (b) internetinių forumų bei interaktyvių internetinių pokalbių tekstinėmis žinutėmis. Skolinių reikšmė nurodoma iš aiškinamųjų žodynų (Mokienko 2000; Kveselevič 2005; Czeszewski 2006 ir kt.).

2. Priesagos -inti veiksmažodžiai

Bendrinėje kalboje (bk) veiksmažodiniai vediniai sudaro daugiau kaip pusę visų darybinės morfemos -inti veiksmažodžių (pvz., *kaitinti* (: *kaisti*)), vardažodiniai vediniai dažnai daromi iš būdvardžių (*blaivinti* (: *blaivas*)), rečiau iš daiktavardžių. Šie vediniai turi kauzatyvinę reikšmę: daryti tokį ar daryti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu, pvz., *kaitinti* ‘daryti, kad kaistų’ (Paulauskienė 1971: 199–200; Jakaitienė 1973: 18–20). Kitos darybinės reikšmės retos: ‘būti tuo ar elgtis panašiai į tą, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’ (*šliundrinti* (: *šliundra*) ir kt.

Su skolintomis šaknimis bk daugiausiai veiksmažodžių su priesaga -(iz)uoti (94 %), tarptautinių žodžių žodyne tai gausiausia (785) veiksmažodžių grupė (LKG 1971: 249; Pakerys 1991: 90–91; Žilinskienė 2004: 172). Tarptautinių žodžių žodyne priesaga -inti reta, tėra tik keliasdešimt leksemų, pvz.: *populiarinti* (: *populiarus*), *vulgarinti* (: *vulgarus*), *sisteminti* (: *sistema*) (Mikėlionienė 2000: 91; DLKG 2005: 388). Vartosenoje įsitvirtinę skoliniai gali būti ir su abejomis priesagomis, ir diferencijuotomis reikšmėmis: aktyvinti ‘daryti aktyvų’ ir aktyvuoti ‘padaryti veikiantį’.⁵

Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodyne veiksmažodžių priesaga -inti pati produktyviausia. Ištyrus hibridinius anglų kalbos

kilmės veiksmažodžius su priesaga *-inti* nustatyta, kad tai dažna ne vien darybinė, bet ir adaptacinė priesaga lietuvių kalbos žargone: su priesaga *-inti* nepriešdėlinių anglų kalbos kilmės žargonybių yra 198 (priešdėlinių vedinių 187) (Kudirka 2021: 30–36). Su priesaga *-inti* taip pat labai daug slaviškos kilmės veiksmažodžių: nepriešdėlinių veiksmažodžių yra 190 (priešdėlinių vedinių 394). Skolintų žargonybių su kitomis priesagomis žymiai mažiau, antra pagal produktyvumą yra priesaga *-uoti*: užfiksuota 121 leksema (slavybių be priešdėlių – 28 (priešdėlinių vedinių 33), anglybių be priešdėlių – 26 (priešdėlinių vedinių 34)).

Lietuvių kalbos žargone priesagos *-inti* ir *-uoti* konkuruoja retai, pvz., malininti || malinuoti (plg. rus. krim. žarg. малинить) krim. ‘slapta pasisavinti pinigų perduodant pavogtą piniginę bendrininkui’. Dažnos vartosenoje žargonybės visada turi daugiau variantų, į konkuravimą gali įsitraukti ir skolinta priesaga, pvz., -овать: tūsintis (rus. žarg. тусить) || tūsuotis || tūsavotis (rus. žarg. тусовать) ‘linksintis, dalyvauti vakarėlyje’. Taip pat kaip darybinis sinonimas žargone konkuruoja priesaga *-yti*: chujarinti || chujaryti (rus. vulg. хуярить); chimučyti || chimučinti (rus. prast. химичить).⁶

2.1. Lietuvių kalbos žargono derivaciniai hibridai su priesaga *-inti*

Žargone yra dažnai perimamos bk darybinės reikšmės ir priesagos: priesagos *-inti* daiktavardiniai vediniai bk reiškia ‘daryti tuo, versti tuo, kas pasakyta pamatiniu žodžiu’ (plg. Jakaitienė 1973: 21). Žargone su šia priesaga analogiškai daromi tokios reikšmės hibridiniai veiksmažodžiai: dūchinti (: dūchas) 1. ‘išnaudoti, versti dirbti už kitą’ (Pradėjo chatoj visus dūchinti.), 2. ‘engti, terorizuoti; versti paklusti’ (Visą Vilnių užsėdę su savo produkcija, kainas numušė mum, nu iš viso dūchina kaip nori.).⁷ Žargono derivaciniai hibridai su priesaga *-inti* sudaromi darybinę priesagą pridedant prie jau adaptuoto skolinio (daiktavardžio, būdvardžio), pvz., čefyrinti (: čefyras) kal. ‘gerti labai stiprią juodąją arbatą’. Taip pat įmanoma, kad tiek skolinamas vardažodis, tiek veiksmažodis galėjo būti adaptuoti maždaug vienu metu: priesaginiai vediniai galėjo būti sudaryti kalbos donorės veiksmažodžio darybinę priesagą (rus. -ить) pakeičiant kalbos recipientės veiksmažodine priesaga *-inti*: čefyrinti (: rus. prast. чефирить), taip sudarant adaptacinius hibridus (plg. Wohlgemuth 2009: 56; Pakerys 2016: 264). Dėsninga, kad dažniausiai tai pamatiniai veiksmažodžiai su labai daria rusų kalboje priesaga *-ить* (RG 1980: 332–335). Šiais atvejais sunku aiškiai nustatyti, kuriuo žodžiu remiamasi, galimi abu atvejai, bet pirmenybė šiuo atveju teikiama derivacinių hibridų modeliui.⁸ Žargonybių skyrių, kurių pamatinis žodis adaptuotas daiktavardis, bet neatmestina adaptacinė daryba tiesiog iš priesagos *-ить* veiksmažodžio, sudaro 30 leksemų: balabolinti (: balabolas, plg. rus. žarg. балаболить) ‘pliurpti’; bazarinti (: bazaras, plg. rus. žarg. базарить) 1. ‘kalbėti; plepėti’, 2. ‘merginti, flirtuoti’; bespridelinti, bespridelinti (: bespridielas, plg. rus. šnek. беспределить) ‘savivaliauti, elgtis nepaisant jokių taisyklių’; chaliavinti (: chaliava, plg. rus. žarg. халявить ‘tapti įžūliam’) ‘norėti gauti už dyką’; chaltūrinti (: chaltūra, plg.

rus. šnek. халтурить) 1. 'prastai, nekokybiškai dirbti', 2. 'nelegaliai dirbti; neoficialiai dirbti po pagrindinio darbo'; chaminti (: chamas, plg. rus. šnek. хамить) 'elgtis įžūliai', plg. chamas 1. krim. kišen. 'vyras, jaunuolis', 2. krim. kal. 'nuteistasis iš rajono, provincijos; kaimietis'; dūrinti(s) (: dūra, plg. rus. šnek. дурить) 'kvailinti, apgaudinėti'; fotožopinti komp. iron. (: fotožopa, plg. rus. žarg. фотожопить); fūflinti (: fūfla, plg. rus. žarg. фуфлить) 'falsifikuoti, klastoti'; kaziolinti (: kaziolas, plg. rus. žarg. козлить) 'skųsti'; kimarinti (: kimaras, plg. rus. šnek. кимарить) 'snausti'; krysininti (: krysa, plg. rus. žarg. крысить) kal. 'vogti iš nuteistųjų laisvės atėmimo vietose'; kumarinti(s) (: kumagai, plg. rus. nark. žarg. кумарить) nark. 'kamuoti abstinencijos sindromui'; malininti kišen. (: malina, plg. rus. krim. žarg. малинить) krim. 'slapta pasisavinti pinigų perduodant pavogtą piniginę bendrininkui'...⁹

Bendrinėje kalboje ir žargone yra nemažai tokių situacijų, kada skolinimo reiškiniai istoriškai vystosi tarsi keliais etapais ir yra nevienplaniai. Būtų ydinga tokius atvejus sinchroniškai formaliai supaprastinti, nes skolinatinė leksika buvo gauta skirtingu metu, kalbos sistemoje susidarę skirtingi chronologiniai sluoksniai (plg. Kardelis 2003: 29–30). Pvz., *grūzinti* ir *parinti* buvo pasiskolinti jau seniai reikšmėmis *gruzinti* (rus. *грузить*) 'krauti', *parinti* (rus. *парить*) 'pirtyje perti', bet dabar skolinami vėl, tik jau kitomis – žargoninėmis – reikšmėmis:

parinti (: paras 'siutas', plg. rus. žarg. парить) 1. 'siutinti', 2. 'įrodinėti; įkalbinėti, siekti įsiūlyti', sang. parintis 'jaudintis, nervintis';

grūzinti (: grūzas¹⁰, plg. rus. žarg. грузить) 1. 'slogiai veikti, slėgti; varyti depresiją', sang. grūzintis 'depresuoti; nervintis', 2. 'priekaištauti; kvaršinti galvą; įkalbinėti', 3. muz. 'groti ar dainuoti slogiai, niūriai (su grūzu); dainos tekstu versti galvoti apie sudėtingus, problemiškus dalykus'.

Taip pat jau seniai yra adaptuotos slavybės *glušėti* 'virsti glušu', *glušinti* 'kurtinti; vadinti glušu' (plg. lenk. *gluchy*, rus. *глухой* 'kurčias'; LKŽe *glušas* 'kvaiša'), bet dabar skolinama kitomis reikšmėmis: *gl.šinti* (: rus. prast. *глушумь*) 1. 'girtuokliauti', 2. nark. 'vartoti narkotikus, psichotropines medžiagas', sang. *gl.šintis*.¹¹

Veiksmazodžiai *tarmazuoti*, *tarmačyti* (plg. lenk. šnek. *tarmosić*, baltarus. *тармаціць* 'tampyti, tąsyti') 'trukdyti' (LKŽe) yra senosios slavybės, dar plg. *sutarmačyti* 'sustabdyti', *tarmazas* 'priekabus žmogus'. Dabartiniame lietuvių kalbos žargone skolinama iš šiuolaikinės rusų kalbos: *tarm.zinti*, *torm.zinti* 1. (: *tormazas*, plg. rus. *мормозумь*) 'stabdyti, gaišinti',¹² 2. (rus. komp. žarg. *мормозумь*) komp. 'lėtai veikti', 3. (rus. krim. žarg. *мормозумь*) kišen. 'grūstis prie apvagiomojo, užlįsti priešais jį ir stabdyti, stumti taip sudarant sąlygas bendrininkui apvogti'.

Tas pats pasakytina ir apie veiksmazodinius skolinius *falš.vinti*, *kalb.sinti*, *gr.jinti* ir kt.: *falš.vinti* (: *falš.vas*, plg. rus. šnek. *фальшивумь*) 'prastai veikti; apgaudinėti' (plg. LKŽe *falšavoti* (lenk. *falszować*) 'kraipyti, gadinti'); *či.dintis* (plg. rus. žarg. *чудиться*) 'elgtis įžūliai; prisidirbti' (plg. LKŽe *čiūdytis* 'darkytis', plg. baltarus. *чудзіцца*); *gr.jinti* (lenk. *grać* 'žaisti, lošti', rus. *узпась* 'žaisti') (sport.) 'žaisti varžybose, lošti, rungtyniauti', dar plg. *graj.kas* sport. komp. 'žaidėjas' (*krepšiniograjkas*),

gr.jus 1. sport. komp. 'žaidimas' (*kompjuterinis grajus*), 2. sport. 'kamuolio varinėjimasis, įžaidimas' (plg. LKŽe *grajinti* 'groti'); *kalb.sinti, kelb.sinti* (: *kalbas.*, plg. rus. žarg. *колбасум*) 1. muz. 'intensyviai kalti muzikos ritmui, garsiai groti', 2. nark. 'teikti euforiją, apsvaigimą' (plg. LKŽe *kelbasa#* 'dešra', baltarus. *кілбаса*, lenk. *kielbasa*).

Taip pat slavų kalbose gali nebūti veiksmazodžių su tokiomis šaknimis, nors bendrašakniai daiktavardžiai jau yra pasiskolinti seniai, plg. LKŽe *dūkas* 1. 'tvaikas', 2. 'atsikvėpimas' (plg. rus. *дых* 'kvėpavimas'): *negeras dūkas* 'nelabasis', *prakeiktas dūkas* 'bjaurybė' (plg. lenk. *duch*, baltarus. *дых*, rus. *дых* 'dvasia'). Šis skolinys perskolinamas iš dabartinės rusų kalbos kita reikšme (rus. žarg. *дых* 'kas nepatyręs; silpnas') ir jau lietuvių kalbos sistemoje sudaromas veiksmazodis: *d.chinti* (: *d.chas*) 1. 'išnaudoti, versti dirbti už kitą', 2. 'engti, terorizuoti; versti paklusti', 3. 'mulkinti, kvailinti'.

Žargonybių slaviški pamatiniai žodžiai gali būti perskolinti iš kitų kalbų, t. y. germanizmai, galicizmai ar pan.: *šv.brinti* (: *šv.bra*, plg. rus. *швабрумъ*) kal. kar. 'šluoti, šveisti' (plg. rus. *швабра* 'plaušinė šluota', vok. *der Schwabber* 'šluota laivo deniui'); *f.tkinti(s)* (: *f.tkē*, plg. rus. prast. *фомкамъ*) 'fotografuoti' (plg. ang. šnek. *foto, photo*); *kadrinti* (: *k.dras*, plg. rus. žarg. *кадрумъ*) 'flirtuoti; merginti' (plg. rus. *кадры* 'personalias' < ang. *cadre*, pranc. *cadres*); *r.rinti(s)* (: *r.ra*) 1. 'lytiškai santykiuoti', 2. 'bausti; engti', 3. 'sunkiai dirbti, vargti', 4. 'trenkti, pliekti' (plg. lenk. *rura*, baltarus. *рыра*); *pyder.sinti, pider.sinti* (: *pider.sas*, plg. rus. žarg. *nudapacumъ*) 'neskoningai puošti; pernelyg gražinti' (plg. rus. vulg. *nudapac* < pranc. *pédéraste*); *kaiřinti(s)* (: *kaiřas*, plg. rus. nark. žarg. *кайфумъ*) 'vartoti narkotikus' (plg. rus. nark. žarg. *кайф*); *čef.rinti(s)* (: *čef.ras*, plg. rus. prast. *чэфупумъ*) kal. 'gerti labai stiprią juodąją arbatą' (plg. rus. *чуфуп*).

Žargonybių skyrių, kurių pamatinis žodis adaptuotas daiktavardis, bet neatmestina adaptacija tiesiog iš priesagos *-amъ* veiksmazodžio (RG 1980: 343), sudaro 8 leksemos: *bl.tintis* (: *bl.tas*, plg. rus. krim. žarg. *блатоватъ* 'įkalbinėti') 'lįsti pataikaujant'; *bl.dinti* (: *bl.dē*, plg. rus. vulg. *блядоватъ*) 'palaidai gyventi, paleistuvauti'; *b.chinti* (: *b.chas*, plg. rus. žarg. *быхамъ*) 1. 'girtauti, gerti svaigalus', 2. kal. 'gerti labai stiprią juodąją arbatą (čefyrą)'; *būch.linti* (: *b.chalas*, plg. rus. žarg. *быхамъ*) 'girtuokliauti'; *diorginti(s)* (: *di.rgas*, plg. rus. *дѣргамъ*) 'erzinti, nervinti'; *gli.kinti* 1. (: *gli.kai*, plg. rus. nark. žarg. *люкамъ*) nark. 'haliucinuoti', 2. (rus. komp. žarg. *люкамъ*) komp. 'prastai veikti'; *kli.vinti* (: *kli.vas*, plg. rus. *клеватъ*) žvej. 'kibti'; *ur.dinti* (: *ur.das*, plg. rus. *уродоватъ*) 'bjauroti, versti išgama'.

Tolesnė veiksmazodinių žargonybių (17) grupė yra aiškūs derivaciniai hibridai, vardažodiniai vediniai iš adaptuoto pamatinio skolinio: *amb.linti* (: *amb.las*) 'įžūliai elgtis'; *atk.tinti, otk.tinti* (: *atk.tas*) 'nelegaliai sumokėti už sandėrį, tarpininkavimą gaunant paramą, laimint konkursą; sumokėti korupcinį mokestį'; *bl.dintis* (: *bled*, plg. *bl.dē*) 'vulgariai, šiurkščiai keiktis'; *ker.sinti* (: *ker.sas*) 'šmeižti, apkalbinėti'; *kurvinti* (: *kurva*) 1. 'vulgariai, šiurkščiai keiktis', sang. *kurvintis*, 2. sang. *kurvintis* 'paleistuvauti'; *lievinti* (: *lievas*) 1. 'būti neištikimam', 2. 'prastai veikti'; *l.chinti* (: *l.chas*) 'engti; išnaudoti', sang. *l.chintis* 'elgtis nevykėliškai,

kvailintis'; *maj.kinti* (: *maj.kas*) 'duoti ženklą, signalizuoti'; *mar.zinti* (: *mar.zas*) 'elgtis kaip agresyviai bukagalviui'; *par.šinti* (: *par.ša*) 'dergti, bjaurėti'; *pyder.stinti*, *pider.stinti* (: *pyder.stas*) 1. 'neskoningai puošti; pernelyg gražinti', 2. 'homoseksualizuoti'; *pliončinti(s)* (: *pliončas*) 'painiotis, klysti'; *šli.chintis* (: *šli.cha*) 'valkiotis; kekšauti'; *št.rinti* (: *št.rius*) kal. 'durti, smeigti'; *tel.ginti* (: *tel.ga*) 'meluoti; paistyti niekus'; *tri.chalinti* (: *tri.chala*) 'plurpti'; *vierchinti* (: *vierchas*) 'puikuotis, girtis'.

2.2. Lietuvių kalbos žargono adaptaciniai hibridai su priesaga -inti

Darybiškai skaidžių priesaginių vedinių kamienas visada dvinaris: jis gali būti suskaidytas į pamatinį kamieną ir darybos afiksą. Priesaginiaus išvestiniais (derivatais) veiksmažodžiais galime laikyti tik turinčius pamatinį žodį, bet bk sistemoje pasitaiko ir neturinčių aiškaus darybos pamato tarptautinių veiksmažodžių su priesaginiu formantu, pvz.: *kultivuoti* (pranc. *cultiver*), *bombarduoti* (ang. *to bombard*) ir pan. (plg. Jakaitienė 1973: 4; Drotvinas 2001). Minėti veiksmažodžiai yra darybiškai neskaidomi. Svetimžodžių tipologijoje šis būdas dar vadinamas netiesioginiu įterpimu (ang. *indirect insertion*), nes žodis integruojamas į sistemą ne tiesiogiai, bet pasitelkiant adaptuojantį verbalizacinį afiksą (ang. *verbalizing affix*, žr. Wohlgemuth 2009: 95).

Lietuvių kalbos žargone daugiausiai tokių darybiškai neskaidžių adaptacinių hibridų su priesaga -inti. Veiksmažodžiai yra sudaryti adaptacinės afiksacijos būdu, formaliai perdirbant pagal artimus afiksinius darinius; kartais galima įžvelgti, kad skoliniui morfologiškai adaptuoti lietuviška priesaga, naudojama kaip skolinio afikso pakaitas (plg. Urbutis 1999: 15). Nors šių žodžių vediniais nelaikome ir baigmuo¹³ -inti (sutampantis su priesaga) atlieka adaptacinę funkciją, bet taip adaptuoti skoliniai vartotojų iš karto vertinami taip pat kaip visaverčiai, tikrieji -inti vediniai: jie kaitomi laikais, nuosakomis, asmenuojami, sudaromi dalyviai – visiškai integruojami į derivacinę ir kaitybinę paradigmą. Pvz., adaptuotas priesaga vulgarizmas *j.binti* (: rus. vulg. *ебамб*) tampa visiškai analogiškas priesaginiam vediniui, priesagos funkcija iš adaptacinės virsta darybine. Sudaromos visų laikų formos (*nu mes kai vaziuojam, nesvarbu ar mieste, ar miske, tai visur nesames, kaip be galvu, vakar vel eilini karta jobinausi* // *Cj dbr pamazinsiu iki kokiū 200-400mg nuo rytojaus ir po savaites ar dviejų dar jobinsiu padidinta kieki.*), dalyviai (*buciai taip jobines snukin kad neveltui butu*), veiksmažodiniai abstraktai (*tu raudonas vafli jau lietuviu kalba pamirsai, as tikiu, per ilgus smegenu jobinimo seansus galejai ir uzsimirst, tai skaityk mano paskutini posta is naujo.*) ir kt. Kaip iš standartinio priesaginio vedinio sudaromi priešdėliniai vediniai: *išj.binti, įsij.binti, nuj.binti, suj.binti* ir kt. – atsiranda derivacinė opozicija. Toks priesagos funkcijos pokytis iš adaptacinės į darybinę būdingas visiems šio skyriaus veiksmažodžiams.

Adaptaciniai hibridai su priesaga -inti dažniausiai sudaromi iš dariausios rusų kalbos veiksmažodinės priesagos -umb (RG 1980: 332–335) veiksmažodžių (58): *bombinti* (: rus. žarg. *бомбумб*) krim. 'vogti'; *chim.činti, chim.činti* 1. (: rus. prast. *хумучумб*) 'konstruoti, meistrauti;

kurpti', 2. (: rus. prast. *химичить* 'sukčiauti') 'falsifikuoti; kombinuoti'; *chuj.činti* (: rus. vulg. *хуячить*) 1. 'energingai ką nors daryti, trenkti; varyti; atlikti kokį nors veiksmą (ppr. junginyje su daiktavardžiu nusako veiksmo vykdymą pagal jo reikšmę)', 2. 'greitai važiuoti, eiti'; *chuj.rinti* (: rus. vulg. *хуярить*) 1. 'skubant, smarkiai ką dirbti, daryti; varyti; atlikti kokį nors veiksmą (ppr. junginyje su daiktavardžiu nusako veiksmo vykdymą pagal jo reikšmę)', 2. 'greitai važiuoti, eiti'; *chujovertinti* (: rus. vulg. *хуевертнуть*) 'varyti; atlikti kokį nors veiksmą (ppr. junginyje su daiktavardžiu nusako veiksmo vykdymą pagal jo reikšmę)'; *dalb.šinti* (: rus. šnek. *долбашишь*) 1. 'tvatinti, trankyti', 2. muz. 'smagiai groti; kalti ritmui', 3. nark. 'vartoti intraveninius narkotikus'; *d.vinti* (: rus. *давить*) 'engti, terorizuoti'; *dolbinti(s)* 1. (: rus. nark. žarg. *долбнуться*) nark. 'vartoti intraveninius narkotikus', 2. (: rus. šnek. *долбить*) 'daužyti, tvatinti'; *dr.jinti* (: rus. *драть*) kar. 'šveisti'; *dr.činti* (: rus. žarg. *дрочить*) 1. 'delsti ką nors daryti, tuščiai leisti laiką', 2. 'minkyti, judinti, makaluoti; junginėti, varinėti'; *dub.sinti* (: rus. *дубасить*) 'mušti, daužyti'; *dūch.rinti* (: rus. žarg. *дыхарить*) 'engti; kvailinti'; *fuf.rintis* (: rus. šnek. *фыфыряться*) 'puoštis, pustytis'; *futb.linti* (: rus. prast. *футболить*) 'atmušti, stengtis atsikratyti', sang. *futb.lintis* 'atsisakinėti, siekti atsiriboti'; *gli.činti* 1. (: rus. nark. žarg. *злючить*) nark. 'haliucinuoti', 2. (: rus. komp. žarg. *злючить*) komp. 'prastai veikti, strigti'...

Retai adaptaciniai hibridai su priesaga *-inti* sudaromi iš priesagos *-amь* veiksmazodžių (7): *čiešinti* (: rus. žarg. *чесать*) 'meluoti'; *či.chintis* (: rus. prast. *чухаться*) 1. 'atsigauti, gaivaliotis', 2. 'pagiriotis'; *čm.kinti* (: rus. šnek. *чмокать*) 'čiulpti'; *dr.gintis* (: rus. šnek. *дрызгаться*) 'tašytis'; *j.binti* (: rus. vulg. *ебать*) 1. 'pavaryti, (pa)daryti, atlikti kokį nors veiksmą (ppr. junginyje su daiktavardžiu nusako veiksmo vykdymą pagal jo reikšmę), ppr. įdėti; išgerti, susišvirkšti ir pan.', 2. 'trenkti'; *k.cinti* 1. (: rus. žarg. *коцать* 'pjauti') kišen. 'perpjauti rankinuką ar kišenę skutimosi peiliuku', 2. (plg. rus. krim. žarg. *коцать* 'vogti') kišen. 'atsegti rankinuką', 3. (: rus. nark. žarg. *коцать* 'įrėžti aguonos galvutę') nark. 'įrėžiant nesubrendusių aguonų galvutes rinkti į bintą pienelį', 4. (: rus. žarg. *коцать* 'pjauti') 'pjauti, pjaustyti', sang. *k.cintis*. *lam.činti* (: lenk. *łamać*, plg. rus. *ломать*) 'laužyti'.

Nedaug (8) žargonybių iš priesagos *-(n)umь, -emь, -omь* veiksmazodžių (priesaga *-umь* nėra dari rusų kalboje (RG 1980: 346)), kaip ir hibridų iš pirminių žodžių ar pan.: *ch.pninti* (: rus. prast. *хапнуть*) 1. krim. 'suimti', 2. 'užgriebti, paimti'; *kli.ninti* (: rus. *кляннуть*) 'pasiduoti provokacijai, pakliūti'; *j.bintis* (: rus. vulg. *эбнуть*) 'nukristi, nusiversti'; *j.bninti* (: rus. vulg. *эбнуть*) 1. 'išgerti, susivaryti; susišvirkšti', 2. 'trenkti, smogti'; *k.lintis* (: rus. nark. žarg. *колоться*) nark. 'vartoti intraveninius narkotikus'; *f.sinti* (: rus. *фас* 'griebk!') 'siundyti, pjudyti'; *p.sinti* (: rus. krim. žarg. *нацму*) 'stebėti, sekti'; *baliejinti, bal.jinti* (: rus. šnek. *болеть*) 'jaudintis, sirgti už komandą'.

Bk retoki veiksmazodžiai su *-inti* priesagos variantu *-linti* menkinamai apibūdina veiksmą: *žirglinti* (: *žergti*) 'nerangiai eiti', *garglinti* (: *gargti*) 'stypinti' ir kt. (Jakaitienė 1973: 16; LkŽ 1998: 165). Žargoninėje

kalboje šis variantas *-linti* neretas, su šiuo priesagos variantu daugiausiai (23) adaptacinių hibridų iš rusų kalbos veiksmažodžių su priesaga *-amь*. Priesagos *-linti* adaptaciniai hibridai sudaromi specifiskai – kalbos donorės priesaga ne pakeičiama į kalbos recipientės priesagą, bet yra išlaikomas priesagos balsis, atmetamas tik bendratis formantas *-mь*, pvz.: *ar.linti* (: rus. šnek. *op.mь*) ‘rėkti’, *dakan.linti* (: rus. *док.намь*) ‘įgristi’, *skači.linti* (: rus. komp. žarg. *скач.мь*) komp. ‘parsisiųsti’...¹⁴ Taip pat nemažai priesagos *-linti* (13) adaptacinių hibridų iš rusų kalbos veiksmažodžių su priesaga *-umь*; priesagos balsis *-* taip pat išlaikomas: *dalb.linti* (: rus. *долб.мь*) ‘daugyti, plampinti’, *kas.linti* (: rus. kal. žarg. *кас.мь*) kal. ‘simuliuoti’, *rub.linti* (: rus. *руб.мь*) ‘(iš)jungti’... Hibridai (9) iš priesagos *-mь*. *būcht..linti*, *būcht.linti* (: rus. žarg. *быхт.мь*) 1. ‘reikšti pretenzijas’, 2. ‘kalbėti’, *chujelinti*, *chuj.linti* (: rus. vulg. *xy.мь*) ‘paikioti, kvaišti; labai nustebti’, *glaz.linti* (: rus. prast. *глас.мь*) ‘spoksoiti’...

Yra tokių atvejų (7), kada galima daryba tiek iš daiktavardžio, tiek iš veiksmažodžio ar ištiktuko, tokiais atvejais priesagos balsis gali būti neišlaikomas (visi šie žargoniniai veiksmažodžiai turi atitikmenis su pagrindine priesaga *-inti*. *diorginti*, *kr.sinti*, *š.strinti*, *šv.brinti*, *tri.chinti*): *diorglinti(s)* (: *diorgas*, plg. rus. *дѣргамь*) ‘erzinti, nervinti’; *krys.linti*, *kris.linti* (: *kr.sa*, plg. rus. žarg. *крысумь*, dar plg. rus. kal. žarg. *крысятничамь*) kal. ‘vogti iš nuteistųjų laisvės atėmimo vietoje’; *j.blinti* (: *jobt*, dar plg. *j.binti*) ‘trenkti’; *šūstri.linti* (: *š.stras*, plg. rus. *шучтумь*) ‘įžūliai elgtis’; *šūstrielinti*, *šūstr.linti* (: *š.stras*, plg. rus. *шучтумь*) ‘įžūliai elgtis’; *švabr.linti* (: *šv.bra*, plg. rus. kal. kar. *швабрумь*) ‘šveisti’; *tri.chlinti(s)* (: *tri.chala*, plg. rus. žarg. niek. *мрѣкамь*) ‘meluoti; pliuropiti’.

Pasitaiko ir nedėsningų, sporadiškų hibridizacijos atvejų, kai praleidžiamas šaknies fragmentas: *varg.linti* (plg. rus. kal. žarg. *варганумь* ‘kombinuoti’, rus. prast. *варганумь* ‘šiai ne taip padaryti, sukurpti’) kal. ‘mainikauti, stengtis ką nors gauti, kombinuoti’.¹⁵ Kai kuriuos hibridizacijos atvejus galima paaiškinti tik darybine analogija: pagal darų priesagos *-uumь* adaptacinį modelį (*dalb.šinti* (rus. šnek. *долбауумь*; taip pat priešdėliniai: *apsidalb.šinti*, *sudalb.šinti* ir kt.), *nark.šintis* (rus. žarg. *наркоуумь*), *jeb.šinti* (rus. vulg. *ебауумь*) ir pan., gali būti sudaromi lietuviškos šaknies hibridai su tokiau „baigmeniu-priesaga“ - *šinti*, pvz., *drib.šinti* (: *dribti*).

2.3. Fonetinio adaptavimo variacijos

Hibridiniams veiksmažodžiams būdingas sistemiškas šaknies balsio *e*, *ie* varijavimas: *achujelinti*, *achuj.linti* (rus. vulg. *oxyemь*), *afigielinti*, *afig.linti* (rus. vulg. *офугемь*), *baliejinti*, *bal.jinti* (rus. šnek. *болеьмь*), *biednielinti* (rus. prast. *беднумься*), *chamielinti(s)*, *cham.linti(s)* (rus. šnek. *хамумь*), *baldielinti*, *bald.linti* (rus. žarg. *балдемь*), *balielinti*, *bal.linti* (rus. šnek. *болеьмь*), *būchtielinti*, *būcht.linti* (rus. žarg. *быхтемь*), *chujelinti*, *chuj.linti* (rus. vulg. *xyemь*), *gnievinti*, *gn.vinti* (rus. psn. *гневумь* ‘užrūstinti’, lenk. *gniewać* ‘pykinti’), *liečinti*, *l.činti* (rus. žarg. *лечумь*), *pyzdzielinti*, *pyzd.linti* (rus. vulg. *нузде#мь*) ir kt. Rečiau *ie/e* gali būti redukuotas kaip *:* *pird.linti* (lenk. vulg. *pierdolić*, rus. vulg.

неподолить). Norminamuosiuose leidiniuose, žodynuose pateikiamos adaptuotos senosios slavybės taip pat gali turėti varijuojantį šaknies balsį *ie*, *e*. Senųjų slavybių *ie* galėjo būti redukuotas į *.*: *manketas*, *mankietas* (lenk. *mankiet*) (KPP 1985: 150; KP4 2013: 84), *kelbasa* (brus. *кѣбаса*, lenk. *kielbasa*); *kelbukas* (plg. lenk. *kielb*) (LKŽe); arba priešingai – dvibalsis *ie* galėjo atsirasti adaptuojant *.* ar *.*: *piela* (rus. *пила*, lenk. *piła*), *pielavoti* (lenk. *piłować*, rus. *пиловать*) ‘pjauti’ (KP4 2013: 88), *sietka* (rus. *сетка*) ‘tinklelis’ (KPP 1985: 259; KP4 2013: 91), *prietelius* (rus. *приятель*, baltarus. *прыяцель*) ‘bičiulis’ (KPP 1985: 229), *siečka* (rus. *сечка*) ‘kapoklė’ (KPP 1985: 297; KP4 2013: 91), *naliesnykas* (lenk. *naleśnik*) ‘lietinis’ (KPP 1985: 159; KP4 2013: 86). Toks varijavimas gali būti susijęs ir su *e/ie* diftongizacija visuose Lietuvos teritoriniuose dialektuose (Kardelis 2009: 100–139; Urbanavičienė 2018: 59).

Balsiai *.* ir *.* taip pat gali varijuoti, skolinių šaknies balsis *.* variantiškai adaptuojamas kaip *.*: *nark.šintis*, *nark.šintis* (rus. žarg. *наркотиум*); *t.rči.linti*, *t.rči.linti* (rus. nark. žarg. *морчам*); *chuj.vertinti*, *chuj.vertinti* (rus. vulg. *хуевертум*) ir kt. Rusų kalbos žodžių nekirčiuotuose skiemenyse rusų kalboje vietoj *.* tariamas redukuotas *.* (Avanesov 1984: 51; Gorbačevič 1989: 35), tokia ypatybė perimama ir adaptuojant skolinius iš rusų kalbos, pvz.: *chujielinti*, *chujielinti* (rus. vulg. *охыеть*); *tk.tinti*, *tk.tinti* (plg. *atk.tas*, rus. žarg. *откам*). Seniesiems skoliniais iš rusų kalbos ši ypatybė irgi būdinga: *maz.lis*, *mo z.lis* (rus. *мозоль*) ‘nuospauda’; *k.zavas*, *k.zovas* (rus. *кызов*) ‘kėbulas’ ir kt. (KPP 1985: 159).

Rusų kalboje nėra diferencijuotos ilgųjų ir trumpųjų balsių tarties, tiesiog kirčiuojami balsiai tariami ilgiau negu nekirčiuojami, bet skolintose ir hibridinėse lietuvių kalbos žargonybėse ir nekirčiuotas balsis *.* gali variantiškai būti adaptuotas kaip *.*: *chim.činti*, *chim.činti* (rus. prast. *хумичум*); *v.stup.linti*, *v.stup.linti* (rus. prast. *выстпынам*) ir kt.

Nenorminėje kalboje neišvengiama sunkiau paaiškinamų stichiškų, chaotiškų fonetinio adaptavimo variantų, toje pačioje šaknies pozicijoje gali varijuoti *a-e-i*. *j.b.šinti*, *j.b.šinti* (rus. vulg. *ебашум*); *j.b.šinti*, *j.b.šinti*, *j.b.šinti* (rus. vulg. *ебашум*); *zaj.b.linti*, *zaj.b.linti* (rus. vulg. *заебам*). Panašus varijavimas būdingas ir senosioms slavybėms, pvz., *pl.tkas*, *pli.tkas*. *vailokas*, *v.lokas* (KPP 1985: 212; LKŽe).

3. Lietuvių kalbos žargono derivaciniai ir adaptaciniai hibridai su priesagomis -uoti, -yti, -ėti, -auti

Pagal bendrus darybos polinkius bk išskiriamos vadinamosios pagrindinės priesagos *-auti*, *-ėti*, *-inti*, *-yti*, *-uoti*, jos gali būti išplėtos priebalsiais ar įvairiomis samplaikomis (Keinys 1999: 90). Būtent tik darios ir vartosenoje dažnos priesagos pasitelkiamos skolinių integravimui. Bk priesaga *-uoti* dažniausiai pasirenkama skolinių adaptacijai neatsitiktinai, ji viena produktyviausių daiktavardinių veiksmažodžių daryboje, bet su priesagomis *-auti*, *-ėti*, *-yti* tarptautinių veiksmažodžių tik keli (plg. LKG 1971: 247; Jakaitienė 1973: 40; Pakerys 1991: 90–91).

Kaip ir prieš tai analizuota labai dari priesaga *-inti*, žargone nuosekliai perimamos ir kitos bk priesagos ir darybinės reikšmės, pvz., priesagos

-auti daiktavardiniai vediniai bk reiškia būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu (plg. Jakaitienė 1973: 48). Žargone su šia priesaga analogiškai daromi šitokios reikšmės hibridiniai veiksmažodžiai, pvz., *dūchauti* (: *d.chas*) kal. 'tarnauti, dirbti už kitus nuteistuosius' (*Jeigu pervachodčikai ten tie visi, pirmą kartą, visi stengiasi prigauti kažką tai, žinai, kad dūchauti pradėtųm.*). Analogiškai ir su kitomis bk priesagomis žargone sudaromi atitinkamos darybinės reikšmės hibridai.

3.1. Hibridai su priesaga -uoti

Ši priesaga bk labai dari, turi darybos reikšmę 'darymas to ar tokio, kas pasakyta pamatiniu žodžiu' (Keinys 1999: 95). Žargone su šia priesaga daugiausiai (21) veiksmažodžių padaroma iš daiktavardžių, bet neatmestina ir adaptacija iš veiksmažodžių, kaip ir priesagos -inti atveju: *bajeruoti* (: *b.jeris*, plg. lenk. šnek. *bajerować*) 'juokauti'; *kentuotis* (: *kentas*, plg. rus. kal. žarg. *кентоваться*) kal. 'artimai bendrauti, viskuo dalytis laisvės atėmimo vietose'; *malinuoti* (: *mal.na*, plg. rus. krim. žarg. *малинуть* 'užmigdyti migdomaisiais ar narkotikais siekiant apvogti') kišen. 'slapta pasisavinti pinigų perduodant pavogtą piniginę bendrininkui'; *tūsuotis* (: *t.sas*) 'dalyvauti vakarėlyje, linksmintis'. Retai pasitaiko vien veiksmažodinės kilmės hibridų: *strachuoti* (: rus. *страховать*) krim. 'saugoti bendrininkams vagiant'...¹⁶

3.2. Hibridai su priesaga -yti

Visi (12) veiksmažodžiai yra priesagos -inti variantai, jų reikšmė visiškai atitinka -inti veiksmažodžių reikšmes, pvz.: *chuj.ryti* .*chuj.rinti*, *dub.syti* .*dub.sinti*. Ši darybinė analogija perimta iš bk, plg.: *skieptinti* .*skiepyti*, *dalinti* .*dalyti* ir pan. (Paulauskienė 1971: 201; LKG 1971: 264; DLKG 2005: 389). Dažniausiai tai adaptaciniai hibridai: *bombyti* (: rus. žarg. *бомбуть*), *chim.čyti* (: rus. prast. *химичуть*), *chuj.čyti* (: rus. vulg. *хуячуть*), *chuj.ryti* (: rus. vulg. *хуяпуть*), *dolbyti* (: rus. šnek. *долбуть*), *dr.čyti* (: rus. žarg. *дрочуть*), *dub.syti* (: rus. *дыбачуть*), *kačialyti* (: rus. žarg. *качать*), *tarm.zyti* (rus. *тормозуть*), *tr.tyti* (rus. *травьют*). Vienas kitas veiksmažodis gali būti daromas ir iš daiktavardžio: *baz.ryti* (: *baz.ras*, plg. rus. žarg. *базарьют*), *gr.zyti* (: *gr.zas*, plg. rus. žarg. *грязьют*).

3.3. Hibridai su priesaga -ėti

Ši priesaga bk yra viena produktyviausių, vediniai turi reikšmę darymosi to ar tokio, kaip pasakoma pamatiniu žodžiu (Keinys 1999: 96). Žargone su šia priesaga hibridinių veiksmažodžių nedaug (12), dažniausiai jie daromi iš daiktavardžių, pvz.: *cham.ti* (: *ch.mas*) 'įžūlėti', *dūch.ti* (: *d.chas*) 'nukvakti, nupindėti', *džiumbr.ti* (: *džiumbras*) kal. 'nieko neveikti, tinginiauti'. Taip pat iš būdvardžių: *fain.ti* (: *fainas*) 'tapti geresniam, šaunesniam', *šyz.ti*, *šiz.ti* (: *š.žas*) 'kvaišti, kraustytis iš proto', *nagl.ti* (: *n.glas*, plg. rus. *назлеть*) 'suižūlėti'...

3.4. Hibridai su priesaga -auti

Bk iš vardažodžių padaryti su šia priesaga veiksmažodžiai žymi užsiėmimą tuo, su tuo ar darymą taip, kaip pasakoma pamatiniu žodžiu (Keinys 1999: 93). Žargone šios priesagos vediniai (11) taip pat padaromi iš daiktavardžių ir turi tokią pat darybinę reikšmę: *bachūrauti* (: *bach.ras*) kal. 'būti bachūru laisvės atėmimo vietose', *bomžauti* (: *bomžas*, plg. rus. šnek. *бомжумь*) 'gyventi benamio gyvenimą; valkatauti', *dūchauti* (: *d.chas*) 1. kal. 'tarnauti, dirbti už kitus nuteistuosius', 2. 'būti išnaudojamam', *lūzeriauti* (: *l.zeris*) 'būti nevykėliu'...¹⁷

3.5. Fonetinio adaptavimo variacijos

Su priesagomis -uoti, -yti, -ėti, -auti žargone derivacinių ir adaptacinių hibridų šaknies balsiai varijuoja retai, rasti tik keli veiksmažodžiai su priesagomis -uoti, -ėti. Dažniausiai tai ilgųjų ir trumpųjų balsių varijavimas dėl tarties: *fūruoti*, *furuoti* (: *f.ra*) 'vairuoti automobilinį vilkiką', *pydar.ti*, *pidar.ti* (: *p.daras*) 'virsti pydaru', *pyderast.ti*, *piderast.ti* (: *pyder.stas*) 'virsti pyderastu', *pyzd.ti*, *pīzd.ti* 1. (: rus. vulg. *нуздемь*) 'pliurpti', 2. 'lepti, puikti; kvaišti'. Balsių . ir . varijavimo atvejis tik vienas: *zeksuoti*, *zaksuoti* (: *zeks* 'atsargiai!', plg. rus. krim. žarg. *зексамь*) 'saugoti bendrininkams vagiant'.

4. Išvados

1. Lietuvių kalbos žargone skolinti slaviški veiksmažodžiai integruojami su dariomis priesagomis sudarant adaptacinius hibridus arba derivacinius hibridus. Pati dariausia 190 (77,2 %) hibridų priesaga yra -inti:

a) veiksmažodiniai derivaciniai hibridai su šia priesaga sudaromi iš adaptuoto vardažodžio arba tuo pačiu įmanomi ir adaptaciniai hibridai iš veiksmažodžių pakeičiant darybines priesagas: taip integruotų veiksmažodžių yra 26,1 %,

b) gryni adaptaciniai hibridai iš slaviškų veiksmažodžių sudaromi pakeičiant skolinio darybinę priesagą: šiuo būdu adaptuotų priesagos -inti veiksmažodžių yra 51,1 %.

2. Hibridiniams priesagos -inti veiksmažodžiams būdingas sistemiškas šaknies balsių *e*, *ie* ir *i*, *y* bei *a*, *o* varijavimas.

3. Iš likusių priesagų išsiskiria priesaga -uoti, su ja (kaip ir su -inti) sudaromi veiksmažodiniai derivaciniai hibridai iš adaptuotų vardažodžių, bet įmanomi ir adaptaciniai hibridai iš veiksmažodžių pakeičiant darybines priesagas: taip sudarytų hibridinių veiksmažodžių yra 21 (8,5 %).

4. Kitos priesagos retos, su jomis dažniausiai sudaromi tik derivaciniai hibridai: su priesaga -yti 12 (4,9 %), -ėti 12 (4,9 %), -auti 11 (4,5 %).

REFERENCES

- Czeszewski, M. 2006. Słownik polszczyzny potocznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Doroszewski, W. (red.). 1965. Słownik języka polskiego. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Krapiva, K. K. (red.). 1962. Belorussko-russkij slovar. Moskva: Gosudarstvenoe izdatelstvo.
- Kregždys, R. 2016. Lietuvių kalbos polonizmų žodynas. Vilnius: LKI.
- Krysin, L. P. (red.). 2014–2019. Толковый словарь русской разговорной речи. Т. 1–3. Moskva: Izdatelskij Dom.
- Kudirka, R. 2012. Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodynas. Kaunas: Technologija.
- Kveselevič, D. 2005. Tolkovyj slovar nenormativnoj leksiki russkogo jazyka. Moskva: Astrel.
- LKŽe – Lietuvių kalbos žodynas. G. Naktinienė (red.). Vilnius: LKI. Prieiga: www.lkz.lt.
- Mokienko, V. 2000. Bolšoj slovar russkogo žargona. Sankt-Peterburg: Norint.
- Adomavičiūtė, I. 1979. Leksičeskije polonizmy v litovskich govorach: vidy zaimstvovanij i adaptacija. Acta Baltico-Slavica 12, 91–109.
- Adomavičiūtė, I. 1982. Etapy polsko-litovskogo leksičeskogo vzaimodeistvija. Acta Baltico-Slavica 14, 41–48.
- Anušauskas, A. 1996. Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais. Vilnius: Mintis.
- Avanesov, R. I. 1984. Russkoje literaturnoje proiznošenije. Moskva: Prosveščeniye.
- Chambers, J., P. Trudgill. 2004. Dialectology. Cambridge: CUP.
- DLKG 2005 – Dabartinės lietuvių kalbos gramatika. V. Ambrazas (red.). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Drotvinas, V. 2001. Tarptautinių veiksmažodžių aplietuvinimas. Gimtasis žodis 1, 2–6.
- Filipović, R. 1980. Transmorphemization: Substitution on the morphological level reinterpreted. Studia Romanica et Anglica Zagrabienia 25 (1–2), 1–8.
- Gorbačevič, K. S. 1989. Normy sovremennogo rysskogo literaturnogo jazyka. Moskva: Prosveščeniye.
- Grzega, J. 2003. Borrowings as a Word-Finding in Cognitive Historical Onomasiology. Onomasiology Online, 152–171. Prieiga: www1.ku.de/SLF/EnglVglSW/OnOn-Total.pdf (žiūrėta 2021-07-21).
- Irwin, M. 2011. Loanwords in Japanese. Philadelphia: Benjamins Publishing Company.
- Jakaitienė, E. 1973. Veiksmažodžių daryba. Vilnius: VU leidybinis skyrius.
- Kardelis, V. 2003. Rytų aukštaičių šnektų slavizmų fonologijos bruožai. Vilnius: VU leidykla.
- Kardelis, V. 2009. Šiaurės rytų aukštaičiai vilniškiai: ribos ir diferenciacija. Vilnius: VU leidykla.
- Keinys, S. 1999. Bendrinės lietuvių kalbos žodžių daryba. Šiauliai: ŠUL.

- KP4 2013 – Kalbos patarimai. Leksika: skolinių vartojimas. D. 4. D. Mikulėnienė (sud.). Vilnius: Petro ofsetas.
- KPP 1985 – Kalbos praktikos patarimai. A. Paulauskienė (sud.). Vilnius: Mokslo.
- Kregždys, R. 2014. K. Donelaičio veikalų skolininė leksika: polonizmai. *Acta Linguistica Lithuanica* 71, 25–26.
- Kudirka, R. 2021. Hibridiniai anglų kalbos kilmės veiksmažodžiai su priesaga -inti lietuvių kalbos žargone: morfologija ir adaptacinės ypatybės. *Lietuvių kalba* 16, 25–50.
- Laučiūtė, J. 1977. Slaviški skoliniai lietuvių kalboje. *Baltistica* II (priedas), 92–96.
- Lebedys, J. 1977. Senoji lietuvių literatūra. Vilnius: Mokslo.
- LKG 1971 – Lietuvių kalbos gramatika. T. 2. K. Ulvydas (red.). Vilnius: Mintis.
- LkŽ 1998 – Lietuvių kalbos žinynas. P. Kniūkšta (sud.). Vilnius: Šviesa.
- Mikelionienė, J. 2000. Naujoji lietuvių kalbos leksika. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
- Pakerys, A. 1991. Tarptautinių žodžių kirčiavimas. Kaunas: Šviesa.
- Pakerys, J. 2014. Naujųjų skolinių duomenų bazės veiksmažodžių morfologija. *Taikomoji kalbotyra* 3. Prieiga: <https://taikomojikalbotyra.lt/ojs/index.php/taikomoji-kalbotyra/article/view/28/22> (žiūrėta 2021-06-11).
- Pakerys, J. 2016. Morphological adaptation of adjectival borrowings in modern Lithuanian. *Baltistica* 51 (2), 239–269.
- Palionis, J. 1967. Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII a. Vilnius: Mintis.
- Paulauskienė, A. 1971. Dabartinės lietuvių kalbos veiksmažodis. Vilnius: VU leidybinis skyrius.
- RG 1980 – Russkaja grammatika: fonetika, slovoobrazovanie, morfologija. T. 1. N. Švedova (red.). Moskva: Nauka.
- Rudzinskas, D. 2011. Keli lietuvių senųjų raštų slavizmo morfologinės integracijos aspektai. *Baltu filologija* 20 (2), 41–51.
- Sharp, H. 2001. English in Spoken Swedish: A Corpus Study of Two Discourse Domains. Stockholm: AWI.
- Siaurukienė, H. 1987. „Knygos nobažnystės“ giesmyno skoliniai. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 26, 145–150.
- Skardžius, P. 1998. Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen. In: Rinktiniai raštai. T. 4. A. Rosinas (sud.). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Smetonienė, A. 2015. Lietuvių kalbos priesaginiai veiksmažodžiai: slavizmai ir hibridai (XVI–XVII a. LDK tekstuose). Daktaro disertacija. Vilnius: LKI.
- Smetonienė, A. 2016. Slavizmai veiksmažodžiai ir slaviškos šaknies hibridai. *Acta Linguistica Lithuanica* 74, 68–88.
- Smetonienė, A. 2019. PK slaviškos šaknies veiksmažodžiai: skoliniai ir probleminiai atvejai. *Lietuvių kalba* 13. Prieiga: <https://www.zurnalai.vu.lt/lietuviu-kalba/article/view/22479/21744>.
- Sunde, A. 2018. A typology of English borrowings in Norwegian. *Nordic Journal of English Studies* 17, 71–115.
- Tininis, V. 2008. Sovietų Sąjungos politinės struktūros Lietuvoje ir jų nusikalstama veikla: antroji sovietinė okupacija (1944–1953). Vilnius: Margi raštai.

- Urbonavičienė, J. 2018. Baltų *ā, *ē diftongizacija vidurinės ir jaunesniosios kartos rytų aukštaičių vilniškių kalboje. In: Rytų aukštaičių patarmė: kaita ir pokyčiai. J. Urbonavičienė, R. Petrokienė (sud.). Vilnius: Baltijos kopija, 59–82.
- Urbutis, V. 1992. Senosios lietuvių kalbos slavizmai. *Baltistica* 27 (1), 4–14.
- Urbutis, V. 1999. Adaptacinė afiksacija. In: Lietuvių kalbos enciklopedija. K. Morkūnas, V. Ambrazas (red.). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 15–16.
- Urbutis, V. 2009. Žodžių darybos teorija. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Valeckienė, A. 1967. Kitų kalbų kilmės žodžiai lietuvių kalbos morfologinėje sistemoje. In: Lietuvių kalba tarybiniais metais. V. Ambrazas (red.). Vilnius: Mintis, 108–128.
- Voitkevič, B. 2010. M. Daukšos Postilės slavizmų morfologinė integracija. *Baltistica* 45 (2), 243–255.
- Wohlgemuth, J. 2009. A Typology of Verbal Borrowings. New York: Mouton de Gruyter.
- Zinkevičius, Z. 1988. Lietuvių kalbos istorija. Senujų raštų kalba. T. 3. Vilnius: Mokslo.
- Zinkevičius, Z. 1986. Tverėčiaus šnektos slavizmai prieš 60 metų ir dabar. *Baltistica* 22 (2), 8–12.
- Žilinskienė, V. 2004. Skolintos šaknies žodžių vartojimas dalykinio stiliaus tekstuose. In: Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba. J. Girčienė (sud.). Vilnius: LKI, 162–176.

Santrauka

Dėl nuolatinių artimų lietuvių ir slavų kalbų kontaktų lietuvių kalbos nenorminėje kalboje, žargone pasiskolinta nemažai skolinių iš baltarusių, lenkų, rusų kalbų. Tik nedidelė dalis slavybių prigijo ir tapo bendrinės kalbos norma, kitos dažniausiai vartojamos tik neoficialiai buitinėje kalboje, žargone. Gana daug atvejų, kada kalbos sistemoje susidarę skirtingi chronologiniai sluoksniai, skolininė leksika gauta skirtingu metu. Dabartiniame lietuvių kalbos žargone skolinama iš šiuolaikinės rusų kalbos jau žargoninėmis reikšmėmis. Atliktas tyrimas atskleidžia, kad skoliniai afiksine adaptacija yra priderinami prie kalbinės sistemos. Slaviškos kilmės veiksmažodžiai dažniausiai yra adaptuojami morfologiškai su lietuviškomis priesagomis, pati dariausia hibridų priesaga yra -inti (77,2 % hibridinių veiksmažodžių). Su šia priesaga iš lietuvių kalboje adaptuotų pamatinių žodžių sudaromi derivaciniai hibridai (26,1 %). Dvigubai daugiau yra adaptacinių hibridų (51,1 %), kurie morfologiškai adaptuojami pakeičiant kalbos donorės darybinę priesagą su kalbos recipientės priesaga -inti. Kitos priesagos (-uoti, -yti, -ėti, -auti) nėra darios (22,8 %), dažniausiai su jomis sudaromi derivaciniai hibridai jau iš adaptuotų pamatinių vardažodžių.

Priedas¹⁸

1. Priesagos -inti derivaciniai hibridai

narkošintis, narkašintis (: narkoša, plg. rus. žarg. наркошить) ‘vartoti narkotikus’,

pyzdabolinti (: pyzdabolas, plg. rus. vulg. пиздоболить) ‘pliurpti niekus’,

striominti (: striomas, plg. rus. krim. kal. žarg. стрёмить) krim. kal. ‘saugoti bendrininkus nuo pavojaus’,

stukačinti (: stukačius, plg. rus. šnek. стучачить) ‘skųsti’,

šūstrinti (: šūstras, plg. rus. шустрить) ‘įžūliai elgtis’,

ticharinti(s) (: ticharius, plg. rus. žarg. тихарить) ‘tykoti iš pasalcų; daryti slapčia’,

tūsinti(s) (: tūsas, plg. rus. žarg. тусить) ‘linksmintis, šėlti’,

vaflinti (: vafis, plg. rus. žarg. вафлить) 1. ‘šmeižti’, 2. ‘spjaudyti’,

žopinti (: žopa, plg. rus. žarg. жопить) 1. ‘engti’, 2. ‘blogai veikti’.

2. Priesagos -inti adaptaciniai hibridai iš rusų kalbos veiksmažodžių su priesaga -ить

glagolinti (: rus. глаголить) niek. ‘kalbėti, balbatuoti’,

gnievinti, gnevinti (: rus. psn. гневить ‘užrūstinti’, lenk. gniewać ‘pykinti’) ‘siutinti’,

grabinti (: rus. грабить, lenk. grabić) ‘vogti; plėšti’,

jibašinti (: rus. vulg. ебашить) 1. ‘pavaryti, (pa)daryti, atlikti kokį nors veiksmą (ppr. junginyje su daiktavardžiu nusako veiksmo vykdymą pagal jo reikšmę)’, 2. ‘šauti, trenkti, daužyti’,

kliučinti (rus. prast. отключить) 1. ‘sumušti, nokautuoti’, 2. ‘atjungti’, sang. kliučintis,

kontačinti (: rus. контактить) ‘kontaktuoti’,

krajinti (plg. rus. šnek. кроить ‘perdaryti’) kišen. ‘slapta pasisavinti pinigų perduodant pavogtą piniginę bendrininkui’,

liečinti, lečinti (: rus. žarg. лечить) ‘meluoti, skiesti’,

lomintis (: rus. kal. žarg. ломиться) ‘dėl konflikto ar kitiems nuteistiesiems verčiant veržtis iš kameros’,

majačinti (: rus. šnek. маячить) ‘duoti ženklą, signalizuoti’,

majačintis (: rus. šnek. маячиться) ‘svyguoti; makaluotis’,

močinti (: rus. žarg. мочить) ‘mušti’,

mūtinti, mutinti (: rus. šnek. мутить) ‘pykinti’,

partalinti (: lenk. partolić, plg. rus. портить) ‘maitoti, niokoti’,

palinti (: rus. nark. žarg. палить, plg. lenk. palić) nark. ‘rūkyti narkotikus (ppr. marihuaną)’,

pielinti (: rus. prast. пилить) ‘vykti, eiti; važiuoti’,

pirdolinti (: lenk. vulg. pierdolić, rus. vulg. пердолить) ‘daryti, atlikti kokį nors veiksmą (ppr. junginyje su daiktavardžiu nusako veiksmo vykdymą pagal jo reikšmę); varyti’,

pyzdiačinti, pizdiačinti (: rus. vulg. пиздячить) ‘daryti, atlikti kokį nors veiksmą (ppr. junginyje su daiktavardžiu nusako veiksmo vykdymą pagal jo reikšmę); varyti’,

raskumarinti (: rus. nark. žarg. раскумарить) nark. 'pavartojus narkotikų nutraukti abstinencijos sindromo sukeltus negalavimus',
rybačinti (: rus. рыбачить) žvej. 'žvejoti',
sabačinti (: rus. prast. собачить) 'tvirtinti; pliekti',
splavinti 1. (: rus. prast. сплавить) 'legalizuoti, atsikratyti', 2. (: rus. krim. žarg. сплавить) krim. 'išduoti, įduoti',
sporinti (: rus. спорить) 'lažintis',
spūlinti (: rus. krim. спулить) krim. 'paslėpti, atsikratyti siekiant nuslėpti įkalčius',
strojinti (: rus. строить) 'versti ką nors daryti, komanduoti; engti',
šarinti 1. (: rus. шарить) 'naršyti ieškant', 2. (: rus. žarg. шарить) 'suprasti, išmanyti', 3. (plg. rus. žarg. шарить) sport. 'greitai bėgti',
šyrintis, širintis (: rus. nark. žarg. ширить) nark. 'vartoti intraveninius narkotikus',
tratinti (rus. тратить) 'eikvoti, leisti (pinigus, laiką)',
travinti (: rus. prast. травить) 'įkalbinėti, stengtis nuteikti',
triochinti (: rus. žarg. трёкать) 'meluoti, skiesti',
valinti (: rus. prast. валить) 1. 'eiti, vykti, varyti', 2. aut. mot. 'važiuoti, gerai traukti',
varganinti (: rus. kal. žarg. варганить) kal. 'mainikauti, kombinuoti',
vložinti (: rus. žarg. вложить) kal. krim. 'paskūsti, įskūsti',
zachujačinti (: rus. vulg. захуячить) 'užvaryti; uždėti',
zachujarinti (: rus. vulg. захуярить) 'užvaryti; uždėti',
zakaziolinti (plg. kaziolinti, rus. krim. kal. žarg. закозлить) 'paskūsti',
zakazlinti (: rus. krim. kal. žarg. закозлить) 'paskūsti',
zamočinti (: rus. krim. žarg. замочить) krim. 'užmušti',
zvaninti (: rus. звонить) 'skambinti'.

3. Priesagos -linti adaptaciniai hibridai iš rusų kalbos veiksmažodžių su priesaga -ать

drapalinti (plg. lenk. drapać 'draskyti') 'naudoti netausojant, drengti',
gnalinti (: rus. žarg. гнать) 'barti; niekinti, įžeidinėti',
jabalinti (: rus. vulg. ебать) 1. 'atlikti lytinį aktą', sang. jabalintis, 2. 'trenkti',
kačialinti(s) 1. (: rus. žarg. качать) 'sportuoti kultūrizmą, kilnoti svarmenis', 2. (: rus. komp. žarg. качать 'siųsti') komp. 'siųsti',
kanalinti (: rus. žarg. канать 'mėgdžioti, apsimesti kuo nors') 'jaudinti; erzinti; įgristi',
lažalinti (: rus. žarg. лажать) 'vertinti neigiamai, apkalbėti', sang. lažalintis 'gėdintis',
machalinti 1. (: rus. махать) 'mosikuoti', sang. machalintis, 2. sang. machalintis (: rus. žarg. махать) 'mušti',
matalinti (: rus. prast. мотать) 'eiti, važiuoti, vykti',
mirgalinti (: rus. моргать) 1. 'mirkėti (ppr. automobilio žibintais)', 2. 'mirkėti',
rubalinti (: rus. žarg. рубать) 'energingai daryti; pliekti',
sasalinti (: rus. vulg. сосать) 'čiulpti',
stradalinti (: rus. страдать) 'nervuotis; skūstis',
stukalinti (: rus. prast. стукать) 'skūsti',

šagalinti (: rus. prast. шагать) 'eiti, žingsniuoti',
tarčialinti (: rus. nark. žarg. торчать) nark. 'vartoti narkotikus (ppr. intraveninius)',
vaznikalinti (: rus. prast. возникать) 'įžūliai elgtis; triukšmauti',
vystupalinti (: rus. prast. выступать) 'išsakyti nesutikimą, reikšti priekaištus',
zajabalinti (: rus. vulg. заебать) 'įkyrėti, įgristi',
zavisalinti (: rus. žarg. зависать) 'leisti laiką, pramogauti; kiurksoti'.

4. Priesagos -linti adaptaciniai hibridai iš rusų kalbos veiksmažodžių su priesaga -ить

biednialinti(s), biednielinti(s) (: rus. prast. бедниться) 'bėdoti',
chamielinti(s), chamelinti(s) (: rus. šnek. хамить) 'įžūliai, amoraliai elgtis',
dračilinti (: rus. žarg. драть) 1. 'delsti, tuščiai leisti laiką', 2. 'makaluoti; junginėti',
dralinti (: rus. prast. драить) 'netausojant naudoti',
gasylininti (: rus. гасить) 1. 'baigti, nutraukti', 2. 'girtuokliauti',
grubylinti (: rus. грубить) 'šiurkščiai kalbėti',
grūzilinti, gruzilinti (: rus. žarg. грузить) 1. 'slogiai veikti, slėgti', 2. 'priekaištauti; kvaršinti galvą',
gubylinti, gubilinti (: rus. губить) 'žudyti',
vrubalinti 1. (: rus. žarg. врубить) 'suprasti, susigaudyti; išsiaiškinti, įsikirsti', 2. (: rus. žarg. врубить) 'trenkti, smogti', 3. (: rus. šnek. врубить) 'įjungti',
zagruzilinti (: rus. загрузить) 'apsunkinti slogiomis mintimis; prikalbėti problemiškų dalykų'.

5. Priesagos -linti adaptaciniai hibridai iš rusų kalbos veiksmažodžių su priesaga -еть

achujelinti, achujelinti (: rus. vulg. охуеть) 1. 'nustebti', 2. 'suįžūlėti',
afigielinti, afgielinti (: rus. vulg. офигеть) 1. 'nustebti', 2. 'suįžūlėti',
baldielinti, baldelinti 1. (: rus. žarg. балдеть) 'šėlti, linksmintis', 2. (: rus. балдеть) 'kvailioti', 3. (: rus. nark. žarg. балдеть) 'patirti euforiją',
balielinti, balelininti (: rus. šnek. боletь) 'sirgti už komandą',
pyzdielinti, pyzdelinti, pizdielinti, pizdelinti (: rus. vulg. пизде#ть) 'pliurpti, pezėti',
pošlininti(s) (: rus. šnek. пошлеть) 'vulgarinti'.

6. Priesagos -uoti derivaciniai hibridai

bašliuoti (: bašlius, plg. rus. žarg. башлять, башлить) 'mokėti pinigų',
bomžuoti (: bomžas, plg. rus. šnek. бомжить, бомжевать) 'gyventi kaip benamiui',
fiancuoti (: fiancas, plg. lenk. flancować 'susodinti daigus') 'užauginti atžalą, dauginti auginiais',
fūruoti, furuoti (: fūra) 'vairuoti automobilinį vilkiką',
gazuoti (: газas, plg. rus. prast. газовать) aut. 'spausti akceleratoriaus pedalą; lėkti',
kaifuoti 1. (: kaifas, plg. rus. šnek. кайфовать) 'patirti, jausti malonumą', 2. (: rus. nark. žarg. кайфовать) nark. 'patirti narkotikų sukiamą euforinę būseną',

kipištuoti (: kipišas, plg. rus. (kal.) žarg. кипешевать) 'konfliktuoti, kelti šaršalą',

makliuoti (: maklė, plg. rus. prast. маклчить 'perparduoti', rus. krim. žarg. малянуть) kal. 'keistis daiktais, mainytis',

pontuoti(s) (: pontas, plg. rus. žarg. понтовать) 'įsivaizdinti, norėti pasirodyti'.

šizuoti (: šyzas, šyza, plg. rus. prast. шиза 'kliesesys') 'elgtis kaip bepročiui',

šlanguoti (: šlanga, plg. rus. žarg. шланговать) 'simuliuoti, apsimesti',
šmonuoti (: šmonas, rus. kal. krim. žarg. шмонать) kal. krim. 'apieškoti, atlikti krata',

štrafuoti (: štrafas, plg. vok. strafen, rus. штрафовать) 'bausti',

vafliuoti(s) (: vafis, plg. rus. žarg. вафлить) 'terliotis',

zeksuoti, zaksuoti (: zeks 'atsargiai!', plg. rus. krim. žarg. зексать) 'saugoti bendrininkams vagiant'.

7. Priesagos -ėti derivaciniai hibridai

pederastėti (: pederastas) 'virsti pederastu',

pydarėti, pidarėti (: pydaras) 'virsti pydaru',

pyderastėti, piderastėti (: pyderastas) 'virsti pyderastu',

pyzdėti, pizdėti 1. (: rus. vulg. пиздеть) 'pliurpti', 2. 'lepti, puikti; kvaišti',

popsėti (: popsas) 'virsti populiariuoju menu (popsu)', sang. nusipopsėti,

tūpėti (: tūpas, plg. rus. prk. тупи#ть) 'bukėti'.

8. Priesagos -auti derivaciniai hibridai

dušmanauti (: dušmanas) psn. 'dirbti taksistu, taksistauti',

džiumbrauti (: džiumbras) kal. 'prabūti laisvės atėmimo bausmės laiką džiumbru',

gruzčikauti (: gruzčikas) 'dirbti kroviku',

kurvauti (: kurva) 'paleistuvauti, kekšauti',

motyliauti (: motylius) žvej. 'žvejoti su uodo trūklio lervomis',

šnyriauti (: šnyrius) kal. 'dirbti tvarkdariu',

šucheriauti (: šucheris, plg. rus. krim. žarg. шухерить) krim. 'budėti ir ispėti bendrininkus apie pavojų'.

Santrumpos

baltarus. – baltarusių k.

kal. – kalėjimo

kar. – kareivių

kišen. – kišenvagių

komp. – kompiuterių

krim. – kriminalinis

lenk. – lenkų k.

muz. – muzikos

nark. – narkomanų

pranc. – prancūzų k.

psn. – pasenęs
rus. – rusų k.
sport. – sporto
vok. – vokiečių k.
vulg. – vulgarizmas
žarg. – žargono
žvej. – žvejų

Notes

- 1 Siekdama surusinti Lietuvos administracijos institucijas komunistų partijos (bolševikų) vadovybė spartino rusų migraciją į Lietuvą, daug jų buvo įdarbinama administracinėse įstaigose. Įstaigose buvo įsigalėjusi rusų kalba, vadinamuoju proletariniu internacionalizmu dangstyta destruktivi sovietinė ideologija (Anušauskas 1996; Tininis 2008).
- 2 Straipsnyje integracija suprantama plačiau – kaip kalbos vieneto visiškas į(si)komponavimas į sistemą. Pats integravimas skaidomas į struktūrines dalis: fonetinę adaptaciją, morfologinę adaptaciją ir pan. (ang. phonetic adaptation, morphological adaptation, žr. Grzega 2003: 154–156; Wohlgemuth 2009: 16, 56). Dar dėl terminų adaptacija ir integracija sinonimikos žr. Adomavičiūtė 1979: 93.
- 3 Dėl terminų derivacinis hibridas, adaptacinis hibridas dar plg. Smetonienė 2019: 10; Pakerys 2014: 2.
- 4 Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodynui medžiaga nerinkta iš spausdintinių šaltinių ir pan. tekstų, kurie galėjo būti redaguoti. Tam tikrų socialinių sričių – kalėjimo, kriminalinės, narkomanų, karių ir pan. – žargonas rinktas vien tik iš sakytinės kalbos, asmeniškų pokalbių metu įrašant diktofonu – šiuo būdu ir surinkta beveik visa leksikos dalis iš šių sričių (išsamiau žr. Kudirka 2012: 3–5).
- 5 Anksčiau aktyvuoti buvo vertinamas kaip nesisteminis, bet jam padaryta išimtis, žr. <http://www.vlkk.lt/konsultacijos/3680-aktyvuoti-aktyvinti> (žiūr. 2021-11-02).
- 6 Lietuvių kalbos žargonybių kirčiuoto skiemens pagrindas (balsis, dvibalsis, dvigarsis) yra pabrauktas.
- 7 Iliustraciniai pavyzdžiai neredaguoti (išsamiau žr. Kudirka 2012, 3–5).
- 8 Bk irgi pasitaiko tokių situacijų, kada negalima atskirti, iš ko išvestas veiksmazodis – vardažodžio ar veiksmazodžio, pvz.: sveikinti (: sveikas, sveikti), šlapinti (: šlapias, šlapiti) (plg. LKG 1971: 264; Jakaitienė 1973: 9).
- 9 Daugtaškis sąrašo gale nurodo, kad kiti pavyzdžiai pateikiami straipsnio priede.
- 10 Savo ruožtu perskolinamos ir vardažodžių reikšmės: grūzas (rus. žarg. ррыз) 1. ‘niūrios mintys, depresyvumas; neviltis’, 2. muz. ‘sunki; ekstremali; hardkorinė muzika’.
- 11 Analogiškai skolinama ir daiktavardžio klasėje: glušakas (rus. aut. mot. žarg. глушак) aut. mot. ‘duslintuvas’, glušas (plg. rus. tech. глушитель) aut. mot. ‘duslintuvas’.
- 12 Dar plg. tormazas (rus. žarg. топмоз) ‘kas lėtai susigauja, gaisiuolis’.
- 13 Baigmeniu vadinama sutampanti su priesaga fonemų eilutė, kurios negalima sinchroniškai skirti be pamatinio žodžio, žr. Pakerys 1991: 22–23.
- 14 Kiti pavyzdžiai pateikiami priede.
- 15 Dar plg. vargančikas kal. ‘kombinatorius, machinatorius’.
- 16 Kiti pavyzdžiai priede.
- 17 Taip pat kaip ir bk, esamojo laiko formos prieš galūnę turi -j- arba -n- išpraustinius priebalsius, kurie naikina hiatą: Mes šaipomės iš žalių, kad jie luzeriauja tarptautinėje arenoje. // Dar dades gal Ule pastangu kazkiek, bet ir jam art atsibosta kai kiti aplink luzeriauna gynyboj.

18 Priede tik straipsnyje nepateikti žodžiai.

* Straipsnis parengtas vykdant VLKK 2019–2021 m. finansuotą projektą „Lietuvių kalbos žargono lingvistinės ypatybės“.